

Návrat paměti do post-těžební krajiny: Odborníci z UJEP představují unikátní vizualizace návratu zachráněných památek ze zaniklých obcí

24.3.2026 - Monika Stará, Monika Balatá | Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem

Povrchová těžba uhlí v minulém století vymazala z mapy severních Čech více než stovku obcí. Ačkoliv se část cenných historických památek podařilo zachránit, dodnes často leží zapomenuté v depozitářích nebo na nevhodných místech bez původního kontextu. Tým výzkumníků z Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem (UJEP) nyní přichází s koncepcí, jak tyto „vykořeněné“ artefakty vrátit zpět do rekultivované krajiny. Vznikly tři konkrétní geovizualizace, které ukazují, jak by mohl návrat historické paměti do regionu vypadat.

Současná praxe rekultivací se zaměřuje především na obnovu přírody – vznikají nová jezera a lesy. Podle odborníků z UJEP však v této nové krajině chybí kulturní vrstva a historická kontinuita. *„Vzniká tak nová krajina bez vnitřních vazeb, která nereflektuje svou minulost. Pokud do rekultivovaného prostředí nebude navrácena kulturní vrstva, hrozí, že ke krajině obyvatelé nikdy plně nepřilnou,”* upozorňují autoři výzkumné zprávy Veronika Chalupová, Miroslav Klofáč, Petr Meyer a Monika Stará.

V projektu Region univerzitě – univerzita regionu výzkumníci zmapovali více než pět set dochovaných artefaktů, které byly v minulosti přemístěny, a navrhli, jak je vrátit zpět do vhodného kontextu. Pomocí moderních technologií, jako jsou 3D skenování a fotogrammetrie, zpracovali tři konkrétní příklady a vytvořili realistické vizualizace a animace, které ukazují, jak by mohly být tyto předměty nově umístěny.

Tři příběhy návratu do krajiny

1. Křtitelnice ze zaniklých Albrechtic (15. století)

Pískovcová křtitelnice se v současnosti nachází v atriu Magistrátu města Most. Výzkumníci navrhují její umístění v okolí jezera Most, v blízkosti již existujícího památníku přesunutého kostela Nanebevzetí Panny Marie. Návrh počítá s důstojným ochranným ocelovým přístřeškem, jehož průhled je symbolicky orientován směrem k zaniklým Albrechticím.

2. Odpočivný kámen z Libkovic (17. století)

Kámen, který nechal v roce 1672 vytesat osecký opat, původně lemoval poutní cestu. Dnes je provizorně umístěn na hřbitově v Mostě. Nový architektonický návrh jej vrací k jeho původnímu účelu – do blízkosti nově vzniklé cyklostezky západně od Mostu, kde by fungoval jako klidné zastavení s výhledem na utlumující se těžbu i Krušné hory. Místo doplňují lavičky se jmény dalších zaniklých obcí.

3. Gotický portál z Bystřice

Cenný portál z kostela Narození Panny Marie je dnes rozdělen na několik dílů a leží skrytý ve sklepech chomutovského muzea. Odborníci navrhují jeho přesun na Bystřický kopec u Kadaně, odkud je výhled na místa, kde původní obec stávala. Portál by zde byl zakomponován do upravené plochy s lavičkami, jejíž tvar symbolicky kopíruje původní zastavěné území zlikvidované obce.

„Záměrem naší práce není předkládat jediné striktní řešení, nýbrž otevřít odbornou diskuzi a nastínit alternativy, které by umožnily navrátit krajině její historickou hloubku a podpořily obnovu identity dotčeného regionu,“ dodávají autoři.

Kromě výzkumné zprávy a statických vizualizací (renderů) vznikla k navrhovaným retransferům také série videí, která zájemcům detailně přibližují budoucí možnou podobu těchto míst.

Odkazy na videa: YouTube

Fotografie k volnému užití; archiv UJEP

Výzkumné práce probíhají v rámci aktivity KA3 Kreativní prostředí projektu RUR – Region univerzitě, univerzita regionu, reg. č. CZ.10.02.01/00/22_002/0000210, který je spolufinancován Evropskou unií a Státním rozpočtem ČR.

Kontaktní osoby: Mgr. Monika Stará, CDDKD FF UJEP,

Mgr. Monika Balatá,

<https://www.ujep.cz/cs/59568/navrat-pameti-do-post-tezebni-krajiny-odbornici-z-ujep-predstavuji-uni-katni-vizualizace-navratu-zachranenych-pamatek-ze-zaniklych-obci>